Komisja Nadzoru Finansowego

Rekomendacja I

dotycząca zarządzania ryzykiem walutowym w bankach
oraz
zasad dokonywania przez banki operacji
obciążonych ryzykiem walutowym

Warszawa, 2010 r.

I. Wstęp

Niniejsza rekomendacja zastępuje „Rekomendację I z 2002 roku dotyczącą zarządzania ryzykiem walutowym w bankach oraz zasad dokonywania przez banki operacji obciążonych ryzykiem walutowym".

Ryzyko walutowe określane jako ryzyko kursu walutowego to niebezpieczeństwo pogorszenia się sytuacji finansowej banku wskutek niekorzystnej zmiany kursu walutowego. W szczególności jest ono związane z:

- niedopasowaniem odpowiednich pozycji aktywów i pasywów banku, których wartość wyrażona jest w walucie obcej,
- zawartymi transakcjami, tj. zmianą kursu walutowego między dniem zawarcia transakcji a dniem, w którym otrzymywana jest płatność (ryzyko kursowe),
- wzrostem innych ryzyk (np. ryzyka kredytowego) w wyniku zmiany poziomu kursu walutowego.

II. Rekomendacje

Rekomendacja 1:

Odpowiedzialność za zarządzanie ryzykiem walutowym spoczywa na władzach banku – zarządzie banku i radzie nadzorczej. Rada nadzorcza, realizując swoje funkcje kontrolne w odniesieniu do zarządzania ryzykiem podejmowanym przez bank, akceptuje opracowaną przez zarząd banku strategię zarządzania ryzykiem prowadzonej działalności. Rada nadzorcza powinna wziąć przy tym pod uwagę między innymi występowanie ryzyka walutowego w działalności banku. Rada nadzorcza (lub jej wyspecjalizowane komitety) powinna otrzymywać od zarządu banku okresową informację przedstawiającą w sposób czytelny, w ramach danego banku jednolity, syntetyczny i zrozumiały wielkość ryzyka walutowego, na jakie narażony jest bank.

Rekomendacja 2:

Zarząd banku, w którego działalności występuje ryzyko walutowe, w strategii zarządzania ryzykiem prowadzonej działalności powinien określić przewidywaną strukturę obrotu w zakresie operacji obciążonych ryzykiem walutowym, planowaną pozycję banku na rynku tych operacji, dopuszczalny stopień ekspozycji banku na ryzyko walutowe oraz metody jego monitorowania. Strategia w zakresie zarządzania ryzykiem walutowym powinna być co najmniej raz w roku weryfikowana i aktualizowana. Częstsza weryfikacja powinna być uzależniona od stopnia narażenia banku na ryzyko kursowe, zmian skali działalności banku oraz zmian zachodzących w jego otoczeniu. Okresowe plany rozwoju działalności w zakresie operacji obciążonych ryzykiem walutowym powinny być opracowywane i aktualizowane na podstawie długoterminowej strategii działania banku.

Rekomendacja 3:

Zarząd banku, w którego działalności występuje ryzyko walutowe, powinien uwzględnić ten składnik ryzyka w zasadach prowadzenia działalności i zarządzania ryzykiem poprzez przyjęcie i wdrożenie zasad zarządzania ryzykiem walutowym. Zasady zarządzania ryzykiem walutowym powinny być zgodne z obowiązującymi normami prawnymi i regulacjami nadzorczymi oraz spójne z przyjętymi przez bank ogólnymi zasadami zarządzania ryzykiem prowadzonej działalności.

Rekomendacja 4:

Zasady zarządzania ryzykiem walutowym powinny ujmować zasady analizy operacji obciążonych ryzykiem walutowym nie tylko w aspekcie ryzyka kursowego, lecz także innych składników ryzyka, takich jak w przypadku operacji nie niosących ze sobą ryzyka walutowego.

Rekomendacja 5:

Zasady zarządzania ryzykiem walutowym powinny być opracowane w formie pisemnej i zatwierdzone przez zarząd banku. Powinny one uwzględniać konieczność bieżącego zarządzania ryzykiem walutowym przez banki sporządzające skonsolidowane sprawozdania finansowe. Pracownicy banku biorący udział w procesie dokonywania operacji obciążonych ryzykiem walutowym (z wyłączeniem pracowników zawierających transakcje depozytowo - kredytowe z klientami z sektora niefinansowego) oraz pracownicy zarządzający ryzykiem walutowym powinni znać te zasady i je stosować. Znajomość zasad i przyjęcie ich do stosowania powinny być potwierdzone przez pracowników pisemnie.

Rekomendacja 6:

Zarządzanie ryzykiem walutowym powinno być wykonywane przez odpowiedni zespół powołany w tym celu. Zespół ten może działać w ramach komórki organizacyjnej odpowiedzialnej za zarządzanie różnymi rodzajami ryzyka na szczeblu całego banku. Zadanie zarządzania ryzykiem walutowym może być także przydzielone innemu zespołowi w ramach istniejących w banku struktur – w tym przypadku należy jednakże pamiętać o wyposażeniu tego zespołu w uprawnienia niezbędne do wykonywania zadań w zakresie zarządzania ryzykiem walutowym w skali banku.

Rekomendacja 7:

Zasady zarządzania ryzykiem walutowym powinny przewidywać stworzenie odpowiedniej struktury organizacyjnej, systemu sprawozdawczości dla zarządu banku i rady nadzorczej oraz skutecznych mechanizmów zarządzania ryzykiem poprzez limity wewnętrzne. Dostarczane zarządowi informacje na temat dokonywanych operacji obciążonych ryzykiem walutowym powinny umożliwiać bieżące monitorowanie wpływu tych operacji na wynik finansowy oraz monitorowanie ryzyka walutowego ponoszonego przez bank, w tym przestrzegania wewnętrznych limitów.

Rekomendacja 8:

Zarząd banku dokonującego operacji obciążonych ryzykiem walutowym lub występującego o zgodę na dokonywanie operacji walutowych powinien zapewnić opracowanie w formie pisemnej wewnętrznych regulaminów i procedur dotyczących ich dokonywania, zgodnie z normami prawnymi oraz regulacjami nadzorczymi. Regulaminy i procedury powinny być zaopiniowane przez komórkę kontroli wewnętrznej. Wprowadzanie nowych produktów w zakresie operacji obciążonych ryzykiem walutowym powinno odbywać się zgodnie z obowiązującą w banku procedurą wprowadzania nowych produktów.

Rekomendacja 9:

Przyjęte procedury dokonywania operacji obciążonych ryzykiem walutowym są integralnym elementem zasad zarządzania ryzykiem walutowym i powinny być spójne z tymi zasadami.

Rekomendacja 10:

Działający w banku system kontroli wewnętrznej powinien uwzględniać występowanie ryzyka walutowego w działalności banku. Komórka kontroli wewnętrznej po zidentyfikowaniu obszarów wymagających usprawnień powinna na bieżąco informować o tym fakcie inne komórki organizacyjne, których działalność może być w istotny sposób zależna od zidentyfikowanych obszarów wymagających ulepszeń. Zarząd banku, w trakcie dokonywania okresowej oceny funkcjonowania systemu kontroli wewnętrznej, powinien wziąć pod uwagę między innymi kwestię przydatności tego systemu w kontekście wymogów zarządzania ryzykiem walutowym.

Szczegółowe omówienie przedstawionych rekomendacji jest zawarte w załączniku i ma formę zaleceń dla banków dokonujących operacji obciążonych ryzykiem walutowym.

Załącznik do Rekomendacji I

Zalecenia dla banków dokonujących operacji obciążonych ryzykiem walutowym

1. W ramach planowania rozszerzenia lub podjęcia działalności w zakresie operacji obciążonych ryzykiem walutowym zarząd banku powinien opracować i przekazać do akceptacji radzie nadzorczej banku raport zawierający co najmniej następujące informacje:

a) Propozycje wprowadzenia nowych rodzajów operacji.

b) Planowane rozmiary działalności związanej z danym rodzajem operacji wraz ze wskazaniem ewentualnych grup / kategorii kontrahentów do których dany produkt jest adresowany.

c) Niezbędne zmiany organizacyjne i techniczne związane z wdrażaniem metod identyfikacji, monitorowania i kontrolowania poszczególnych rodzajów ryzyka związanego z operacjami obciążonymi ryzykiem walutowym.

d) Potrzeby w zakresie rozwoju zasobów banku, obejmujących zarówno personel, jak i środki techniczne, tak aby w każdym momencie istniała pewność, że zadania przed którymi stanie bank będą mogły być sprawnie i bezpiecznie wykonane przy uwzględnieniu ich charakteru i rozmiarów. Niedopuszczalne jest wkraczanie banku na nowe obszary działalności walutowej bez odpowiedniego przygotowania obejmującego w szczególności:

- dokonanie oceny ryzyka związanego z nowym obszarem działalności,
- ustalenie limitów w zakresie nowej działalności,
- opracowanie w formie pisemnej szczegółowych procedur, w tym zasad księgowania (w szczególności zasad sporządzania, obiegu i kontroli dowodów księgowych oraz zasad wyceny) i raportowania,
- dokonanie doboru personelu o odpowiednich kwalifikacjach oraz przeprowadzenie niezbędnych szkoleń.

2. Przyjęte przez bank zasady zarządzania ryzykiem walutowym powinny uwzględniać:

a) Oddzielenie komórek zawierających operacje, komórek ewidencjonujących i rozliczających operacje oraz komórek zarządzających ryzykiem.

b) Ustalenie trybu uzyskiwania przez pracowników kwalifikacji niezbędnych do wykonywania operacji (np. kursy, szkolenia, certyfikaty) oraz trybu wydawania pracownikom upoważnień do wykonywania poszczególnych operacji. Upoważnienia powinny być wydawane w formie pisemnej.

c) Określenie rodzajów instrumentów finansowych, na które pracownicy banku mogą zawierać transakcje – powinny być tworzone listy zawierające następujące informacje:

- pełny wykaz typów instrumentów finansowych wraz z ich krótką charakterystyką pozwalającą na ich jednoznaczną identyfikację,
- pełny spis oddziałów, departamentów, zespołów i poszczególnych pracowników upoważnionych do zawierania transakcji poszczególnymi rodzajami instrumentów pochodnych,
- limity ryzyka walutowego dla poszczególnych pracowników, komórek i jednostek organizacyjnych banku lub zasady limitowania tego ryzyka w skali banku.

d) Zapewnienie pracownikom odpowiedzialnym za monitorowanie przestrzegania limitów ryzyka kursowego:

- dostępu do bieżących informacji na temat płatności wykonanych, płatności otrzymanych oraz płatności w drodze obciążonych ryzykiem walutowym i
- dostępu do bieżących informacji na temat wszelkich opóźnień w dokonywaniu przez kontrahentów rozliczeń, z którymi wiąże się ryzyko kursowe.

e) Określenie zasad ustalania limitów działalności obciążonej ryzykiem walutowym, wynikających z polityki banku w zakresie zarządzania ryzykiem walutowym.

f) Ustalenie i sporządzenie w formie pisemnej procedur dotyczących zawierania operacji obciążonych ryzykiem walutowym.

g) Wymóg opracowania i wdrożenia zasad ewidencjonowania w zakresie wynikającym z wewnętrznych potrzeb banku i pozwalającym na sporządzanie wymaganych sprawozdań na potrzeby zewnętrzne oraz ustalenie wzorów sprawozdań wewnętrznych. Bank winien identyfikować rozbieżności między pomiarem pozycji walutowej wynikającym z ewidencji księgowej oraz pomiarem pozycji walutowej wynikającym z ewidencji komórek operacyjnych.

h) Ustalenie, w zakresie wynikającym z potrzeb banku, wymogów kontrolnych w odniesieniu do zawartych operacji, np. ich weryfikacji, potwierdzania, niezależnej wyceny i badania operacji nierozliczonych.

i) Ustalenie procedur kontrolowania poszczególnych etapów dokonywania operacji oraz bieżącego wykorzystania i przestrzegania limitów. Wykorzystanie limitów przez komórki zawierające operacje powinno być codziennie uzgadniane z zapisami dokonanymi przez komórki ewidencjonujące. W przypadku niezgodności, do chwili zidentyfikowania przyczyny rozbieżności, za właściwe należy uznać dane komórki ewidencjonującej.

j) Ustalenie zasad podejmowania w trybie przewidzianym w danym banku (przez zespół ds. zarządzania ryzykiem walutowym lub przez uprawnionych pracowników) decyzji zezwalającej na jednorazowe przekroczenie limitu.

k) Ustalenie i identyfikację źródeł danych o parametrach zewnętrznych i wewnętrznych związanych z zawarciem operacji (w tym w szczególności o wysokości i zmienności kursów walutowych).

l) Ustalenie zasad dostępu do informacji w zakresie wynikającym z charakteru decyzji

podejmowanych na danym stanowisku służbowym.

m) Ustalenie zasad podejmowania przez zespół ds. zarządzania ryzykiem walutowym decyzji w sytuacjach niestandardowych lub kryzysowych.

3. Jeżeli bank nie przyjmie odmiennych zasad, należy uznać, że każda jednostka organizacyjna banku wykonująca operacje obciążone ryzykiem walutowym powinna mieć określone na piśmie limity ograniczające charakter i rozmiary pojedynczej operacji, przy czym limity te nie mogą być określone na wyższym poziomie niż odpowiednie limity dla jednostki wyższego rzędu oraz limity dla całego banku.

Limity określone powinny być dla poszczególnych walut w oparciu o charakter, historyczną analizę przyczyn i skale zaburzeń wartości danej waluty z uwzględnieniem jej przyszłego przewidywanego poziomu szacowanego w warunkach określanych jako graniczące z wysokim prawdopodobieństwem.
Wszelkie ustanowione przez bank limity powinny być wiążące. Jakiekolwiek zaplanowane ich przekroczenia powinny podlegać wcześniejszej akceptacji personelu zarządzającego ryzykiem.

4. Ryzyko walutowe obciążające operacje indeksowane do walut obcych podlega identycznym ograniczeniom i normom jak ryzyko walutowe obciążające operacje walutowe.

5. Bank powinien posiadać pisemne zasady określania i monitorowania ryzyka walutowego pozycji strukturalnych.

6. Zasady zarządzania ryzykiem walutowym, w tym limity ryzyka walutowego, powinny wynikać z przyjętych w banku zasad zarządzania ryzykiem prowadzonej działalności i powinny uwzględniać analizę operacji pod kątem ich obciążenia poszczególnymi rodzajami ryzyka charakterystycznymi dla działalności bankowej, takimi jak:

1) Ryzyko kursowe.
2) Ryzyko kredytowe.
3) Ryzyko kraju.
4) Ryzyko stopy procentowej.
5) Ryzyko płynności.
6) Ryzyko prawne.
7) Ryzyko operacyjne.
8) Inne rodzaje ryzyka zidentyfikowane przez bank jako istotne dla prowadzonej działalności.

7. Zasady zarządzania przez bank każdym rodzajem ryzyka wymienionym w ust. 6 powinny obejmować:

1) **Pomiar** - jednolite i jednoznaczne zasady pomiaru danego rodzaju ryzyka, umożliwiające agregację w skali banku.
2) **Raportowanie** - określenie formy i terminów składania wewnętrznego sprawozdania o poziomie ryzyka, którego szczegółowość i częstotliwość sporządzania powinny być adekwatne do rodzaju i skali ryzyka. Sprawozdanie powinno być dostępne dla właściwych pracowników w czasie wystarczającym do odpowiedniej reakcji.

Zaleca się również wydzielenie, w zależności od potrzeb, stanowiska (lub zespołu) zajmującego się kontrolowaniem poprawności składanych sprawozdań. Stanowisko to powinno być organizacyjnie niezależne od służb sprawozdawczych oraz mieć ustaloną procedurę informowania władz banku o stwierdzonych lub prawdopodobnych nieprawidłowościach. Osoba lub osoby na nim zatrudnione powinny posiadać odpowiednią wiedzę fachową.

3) **Limitowanie** - określenie zasad ustalania wewnętrznych limitów oraz wskazanie komórki lub pracowników odpowiedzialnych za ich ustalanie.

4) **Zarządzanie** - wskazanie komórki lub zespołu pracowników odpowiedzialnych za monitorowanie danego rodzaju ryzyka na poziomie całego banku, uprawnionych do wydawania poleceń dotyczących ograniczania ryzyka podejmowanego przez bank, z uwzględnieniem przypadków o charakterze niestandardowym lub kryzysowym. Funkcja ta powinna być oddzielona od funkcji zarządzania ryzykiem walutowym na poziomie operacyjnym sprawowanej przez pracowników departamentu skarbu.

5) **Kontrolowanie** - wskazanie komórki lub pracowników odpowiedzialnych za badanie zgodności działania wszystkich jednostek banku z regulacjami wewnętrznymi i nadzorczymi, jak również za informowanie o stwierdzonych nieprawidłowościach.

8. Rekomenduje się bankom ustalanie i monitorowanie wewnętrznych limitów ryzyka walutowego, przy czym:

1) Wewnętrzne limity powinny uwzględniać ograniczenia dla ryzyka prowadzonej działalności wynikające z regulacji nadzorczych. Powinny one uwzględniać także przewidywania zmian kursów walutowych.

   Bank powinien sporządzać prognozę dotyczącą przedziału możliwych poziomów i zmienności kursu walutowego każdej z walut, ograniczonego najniższym i najwyższym poziomem kursu wraz z najbardziej prawdopodobnym poziomem kursu. Na tej podstawie bank tworzy przynajmniej dwa scenariusze dotyczące zmian kursów każdej z walut: jeden najbardziej prawdopodobny oraz drugi najbardziej dla banku niekorzystny, ale jeszcze prawdopodobny. Prognoza ta i scenariusze powinny podlegać regularnej aktualizacji. Częstotliwość aktualizacji powinna być dostosowana do stopnia zmian kursów walutowych.

2) W przypadku stosowania metodologii wartości zagrożonej (*Value at Risk* – VAR) do monitorowania ryzyka walutowego rekomenduje się uwzględnianie poniższych parametrów:

   a) 10-dniowy okres utrzymywania pozycji; jeżeli dla celów operacyjnych przyjmuje się inny okres utrzymywania pozycji, wyniki powinny być odpowiednio przeliczone (przeskalowane) względem czasu,
   b) co najmniej roczny okres próby (obserwacji danych historycznych) - wybór długości okresu próby powinien zostać dokonany szczególnie rozważnie pod kątem obserwowanych tendencji zmienności kursów walutowych (bank powinien tworzyć i aktualizować bazy danych historycznych dotyczących kursów walutowych); wybór ten można ponadto wesprzeć analizą wartości zagrożonej dla wybranych podokresów (np. ostatnich kilku miesięcy),
   c) poziom ufności wynoszący 99% (przy założeniu lewostronnego przedziału ufności),
   d) wartość zagrożona powinna być liczona dla każdego dnia roboczego,
   e) wyniki uzyskane przy pomocy metodologii wartości zagrożonej powinny podlegać ciągłej weryfikacji:

- w ramach weryfikacji historycznej (*back testing*) - poprzez ich porównywanie z rzeczywistymi stratami na działalności w zakresie operacji obciążonych ryzykiem walutowym (codziennie),
- w ramach weryfikacji rewaluacyjnej - poprzez ich porównywanie z hipotetycznymi stratami na działalności w zakresie operacji obciążonych ryzykiem walutowym (co najmniej raz na kwartał).

Dodatkowo dokonując weryfikacji poprawności stosowanego modelu wartości zagrożonej szczególną uwagę należy zwrócić na występowanie przekroczeń seryjnych, tzn. występowanie przekroczenia po wystąpieniu przekroczenia w dniu poprzednim. Może to świadczyć o nieodpowiednim dobraniu założeń do danego modelu.

3) Monitorowanie ryzyka walutowego powinno stanowić integralny element systemu zarządzania ryzykiem banku.

4) Banki, w których występują znaczne ekspozycje na ryzyko walutowe, powinny posiadać odpowiednie systemy pozwalające na bieżące monitorowanie narażenia na ryzyko kursowe, celem weryfikacji przestrzegania ustalonych limitów.

5) Banki, w których występowanie ryzyka walutowego jest sporadyczne i mało znaczące z punktu widzenia banku, mogą wykorzystywać uproszczone metodologie w zakresie wewnętrznych zasad monitorowania ryzyka walutowego.

9. W zakresie ryzyka kredytowego związanego z operacjami obciążonymi ryzykiem walutowym, bank powinien dokonywać analizy obciążonych tym ryzykiem składników bilansowych i pozabilansowych w kontekście ich wpływu na:

a) wysokość współczynnika wypłacalności banku,

b) obciążenie limitu ryzyka kredytowego na poziomie poszczególnych portfeli, jak również na poziomie pojedynczych klientów,

c) zdolność kredytową klientów oraz poziom wskaźnika LTV (wskaźnik ten wyraża stosunek wysokości ekspozycji kredytowej do wartości zabezpieczenia).

Zaleca się przyjmowanie ostrzejszych zasad udzielania kredytów obciążonych ryzykiem walutowym i uwzględnianie zwiększonego ryzyka kredytowego wynikającego z możliwości wzrostu wartości zobowiązania kredytobiorcy na skutek dewaluacji waluty krajowej.

W odniesieniu do operacji innych niż transakcje kredytowe, analiza powinna być dokonana w podziale na ryzyko przedrozliczeniowe (*pre-settlement risk*) i ryzyko rozliczenia (*settlement risk*) oraz dla każdej z tych kategorii na ryzyko kontrahenta i ryzyko produktu.

Jako instrumenty zabezpieczające ryzyko kursowe klienta[*] bank powinien oferować przede wszystkim niezłożone produkty i usługi, takie jak transakcja forward lub kupno opcji przez klienta. Oferowanie bardziej złożonych instrumentów, w tym struktur opcyjnych powinno być ograniczone do podmiotów sektora finansowego oraz tych klientów, którzy świadomie chcą podjąć ryzyko kursowe.

Bank powinien posiadać listę kontrahentów, z którymi może zawierać operacje o wartości

[*] dotyczy klientów zawierających z bankami transakcje zabezpieczające ryzyko kursowe, które wynika z prowadzonej przez nich działalności (np. zabezpieczanie posiadanych kontraktów eksportowych/importowych przed niekorzystnymi zmianami kursu walutowego)

uznanej przez bank za znaczną, wyznaczyć wewnętrzne limity zaangażowania wobec pojedynczego kontrahenta dla każdej kategorii klientów. Limity te muszą uwzględniać obowiązujące normy prawne w tym zakresie i ograniczać zaangażowanie banku wynikające z rozliczania operacji. Bank powinien posiadać pisemne procedury trybu prowadzenia rozliczeń z każdą kategorią kontrahentów, minimalizujące ponoszone ryzyko.

Bank powinien dążyć do identyfikacji charakteru działalności klienta oraz jego potrzeb zabezpieczania ryzyka kursowego lub chęci świadomego podjęcia tego ryzyka, w celu osiągnięcia korzyści finansowych w rezultacie zmiany kursu walutowego. Taka informacja powinna być okresowo weryfikowana również po zawarciu transakcji.

Przed zawarciem transakcji bank powinien poinformować klienta o potencjalnych zobowiązaniach względem banku powstałych w przypadku znacznych zmian kursów walutowych. Zalecane jest przedstawienie klientom symulacji wpływu różnokierunkowych zmian kursu walutowego na wynik na zabezpieczanej transakcji oraz ich ryzyko kredytowe.

10. W zakresie ryzyka kraju, bank powinien uwzględniać ewentualność niewypełnienia zobowiązań nawet przez wysoce wiarygodnego kontrahenta wskutek restrykcji nałożonych przez władze centralne kraju kontrahenta na rozliczenia międzynarodowe z uwagi na przyczyny związane z sytuacją w kraju kontrahenta (np. niepokoje wewnętrzne, kataklizmy).

W związku z tym, bank powinien określać limity na całkowite zaangażowanie wobec wszystkich kontrahentów z kraju, co do którego istnieje ryzyko.

11. W zakresie mierzenia ryzyka stopy procentowej związanego z operacjami obciążonymi ryzykiem walutowym zaleca się bankom badanie wrażliwości operacji obciążonych ryzykiem walutowym na ryzyko stopy procentowej.

Ryzyko stopy procentowej wynika m.in. z niedopasowania terminów zapadalności/wymagalności, a w przypadku operacji obciążonych ryzykiem walutowym występuje nawet wówczas, gdy bank ma domkniętą pozycję walutową. Obliczenie wrażliwości pozycji walutowych na zmianę stopy procentowej i określanie limitów powinno odbywać się dla kilku przewidywanych przyszłych scenariuszy zmian stóp procentowych. Szczegółowe uwagi w tym zakresie zawiera opis Rekomendacji 6 i 7 w załączniku 1 do „Rekomendacji G dotyczącej zarządzania ryzykiem stopy procentowej w bankach". Limity powinny być ustalane z uwzględnieniem obliczonych wrażliwości i akceptowanego przez bank poziomu strat przy niekorzystnej zmianie stopy procentowej waluty obcej.

12. W zakresie mierzenia i zarządzania ryzykiem płynności w walutach obcych, bank powinien uwzględnić terminy zapadalności i wymagalności należności i zobowiązań oraz prognozy przyszłych wpłat i wypłat walut obcych. Scenariusz prognoz powinien obejmować oczekiwany wpływ oraz wypływ środków z tytułu określonych kategorii bilansowych i pozabilansowych w określonym czasie. Bank powinien zastosować dla tych celów technikę oceny realnych przepływów gotówkowych wskazaną w części III pkt B.2 "Rekomendacji P dotyczącej systemu monitorowania płynności finansowej banków".

Bank powinien sporządzać przynajmniej dwie prognozy: jedną opisującą najbardziej prawdopodobny przebieg w czasie, a drugą najbardziej dla banku niekorzystny, ale jeszcze prawdopodobny. Za wyjątkiem wystąpienia niedających się przewidzieć sytuacji katastrofalnych, przebieg wydarzeń gorszy od przebiegu prognozowanego jako najbardziej niekorzystny ale jeszcze prawdopodobny wskazuje na konieczność zmiany istniejących procedur. Bank powinien posiadać aktywa umożliwiające utrzymanie płynności w walutach obcych w przypadku zrealizowania się prognozy najgorszej z możliwych. Niedopuszczalne jest

prognozowanie ryzyka płynności w oparciu o domniemanie, że możliwe będzie zaciągnięcie nowych zobowiązań u kontrahentów, z którymi nie zawarto umowy.

13. W zakresie zarządzania ryzykiem prawnym związanym z operacjami obciążonymi ryzykiem walutowym, bank powinien posiadać procedury przewidujące zweryfikowanie w świetle prawa polskiego dopuszczalności ich zawierania i rozliczania (szczególnie istotne w przypadku nowych rodzajów operacji) oraz ewentualnych ograniczeń w tym zakresie, dokonanie analizy implikacji prawnych wynikających z ich zawarcia, rozważenie prawnych możliwości wyegzekwowania świadczenia oraz opracowanie i wdrożenie wymogów dotyczących sporządzania i przechowywania dokumentów potwierdzających zawarcie operacji.

14. W zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym w banku powinna zostać oddzielona funkcja zawierania operacji obciążonych ryzykiem walutowym od ich rozliczania i księgowania (zadania te powinny być wykonywane w różnych komórkach organizacyjnych). Bank powinien opracować i wdrożyć procedury związane z zawieraniem, rozliczaniem i księgowaniem tych operacji. Poziom zaawansowania technicznego systemów stosowanych przy zawieraniu operacji obciążonych ryzykiem walutowym powinien odpowiadać skali i złożoności prowadzonych operacji i wielkości podejmowanego ryzyka. Z uwagi na ryzyko związane z tego typu operacjami, procedury ich wykonywania powinny uwzględniać typ i formę zawarcia operacji, przy czym szczególnej pieczołowitości wymagają procedury w odniesieniu do transakcji pozabilansowych zawieranych z użyciem elektronicznych środków łączności, zawieranych za pośrednictwem brokerów, zawieranych przez pracowników banku poza godzinami pracy banku lub poza pomieszczeniami biurowymi banku. Procedury zawierania transakcji powinny uwzględniać w szczególności następujące zasady:

1. Pracownicy zawierający transakcje i rozliczający je powinni znać zwyczaje dotyczące tych transakcji oraz stosować się do nich.

2. W przypadku nie ustalenia przez bank odmiennych zasad określania wewnętrznych limitów podejmowanego ryzyka walutowego, pracownicy zawierający transakcje powinni mieć wyznaczone indywidualne limity ryzyka walutowego.

3. Bank zobowiązany jest do zapewnienia warunków gwarantujących poufność i bezpieczną rejestrację negocjacji związanych z zawieraniem umów, zapisy przeprowadzanych rozmów powinny być przechowywane przez okres wystarczający do rozstrzygnięcia ewentualnych sporów.

4. Pracownicy zawierający transakcje mogą występować jedynie w imieniu własnego banku.

5. Każda zawarta (uzgodniona) transakcja powinna być natychmiast zaewidencjonowana na odpowiednim, numerowanym formularzu z podaniem nazwiska pracownika, nazwy kontrahenta, kwoty i rodzaju operacji – jej nazwy wraz z rozróżnieniem, czy jest ona zawierana w obrocie giełdowym czy też pozagiełdowym, w celach zabezpieczających czy spekulacyjnych, oraz innych informacji pozwalających na:
   a) zarządzanie ryzykiem związanym z daną operacją,
   b) ujęcie operacji w ewidencji księgowej banku z odzwierciedleniem jej charakteru ekonomicznego,
   c) wypełnienie wymogów sprawozdawczych na potrzeby wewnętrzne i zewnętrzne.

6. Formularz, o którym mowa w pkt 5, powinien być bezzwłocznie przekazany w formie pisemnej lub elektronicznej do działu zajmującego się rozliczaniem transakcji oraz do działu zajmującego się zarządzaniem ryzykiem, aby możliwe było m.in. bieżące

kontrolowanie – w zależności od przyjętego w banku rozwiązania – wykorzystania wewnętrznych limitów ryzyka walutowego podejmowanego przez bank, czy też indywidualnych limitów ryzyka walutowego pracowników zawierających operacje.

7. W odniesieniu do transakcji, z którymi związane jest ryzyko walutowe, zawieranych w imieniu banku oraz na jego rachunek, bank powinien posiadać procedurę określającą limity strat ponoszonych w jednym dniu na poziomie całego banku, jak również limity strat ponoszonych przez każdego pracownika lub zespół pracowników (w przypadku niewielkiej liczebności zespołu: 2 do 3 osób) zawierających transakcje oraz gwarantującą w przypadku poniesienia strat na poziomie limitu:

a) zaprzestanie przez tego pracownika lub zespół zawierania dalszych transakcji w tym dniu,

b) podjęcie w trybie przewidzianym w danym banku (przez zespół ds. zarządzania ryzykiem walutowym lub przez uprawnionych pracowników) decyzji w sprawie dalszego działania, wraz z ewentualnym wznowieniem przez pracownika lub zespół zawierania transakcji w danym dniu,

8. Wszystkie transakcje powinny być odpowiednio udokumentowane i potwierdzone przez obie strony.

9. Wszelkie braki i niezgodności dotyczące potwierdzenia transakcji powinny być kierowane do działu zajmującego się rozliczaniem transakcji i tam wyjaśniane, podobnie – braki dotyczące uzgodnień kont nostro oraz kont rozliczeniowych powinny być wyjaśniane w dziale księgowości. Bank powinien prowadzić rejestr transakcji reklamowanych i spornych, wskazujący charakter rozbieżności i sposób, w jaki została ona ostatecznie rozwiązana oraz zawierający wykaz transakcji odwołanych i niepotwierdzonych.

10. Procedura przekazywania informacji na temat transakcji obciążonych ryzykiem walutowym powinna uwzględniać mechanizmy zapewniające każdorazowe podjęcie w trybie przewidzianym w danym banku (przez zespół ds. zarządzania ryzykiem walutowym lub przez uprawnionych pracowników) działań uniemożliwiających dokonanie transakcji z zastosowaniem kursów odbiegających od kursów rynkowych.

11. Bank nie może zawierać transakcji, których zasady księgowania i zasady rozliczania nie zostały uprzednio opracowane i zatwierdzone.

12. Bank powinien opracować i wdrożyć procedury awaryjne uwzględniające szeroki zakres zdarzeń, takich jak problemy operacyjne na poziomie poszczególnych komórek organizacyjnych czy na poziomie całego banku, zdarzenia dotyczące indywidualnych klientów czy zdarzenia wynikające z niekorzystnych zmian rynkowych, które mogą utrudnić lub uniemożliwić zawieranie lub rozliczanie transakcji obciążonych ryzykiem walutowym, bądź przyczynić się do poniesienia przez bank strat finansowych. Procedury te powinny być okresowo weryfikowane i dostosowywane do zmieniającego się otoczenia banku.